

483-1 (1988-1989)

483-1 (1988-1989)

Document de Commission n° 14

Commissiestuk nr. 14

Révision de la Constitution et
Réforme des Institutions

Herziening van de Grondwet en
Hervorming der Instellingen

SENAT DE BELGIQUE

BELGISCHE SENAAT

Session de 1988 - 1989

Zitting 1988 - 1989

18 novembre 1988

18 november 1988

Projet de loi spéciale sur la Cour
d'arbitrage.

Ontwerp van bijzondere wet op het
Arbitragehof.

AMENDEMENTS PROPOSES PAR
Mme HERMAN-MICHELSENS ET CONSORTS

AMENDEMENTEN VAN
Mevr. HERMAN-MICHELSENS c.s.

ART. 1

In dit artikel het 2° te vervangen als volgt :

"2° de artikelen die Titel II van de Grondwet uitmaken."

Verantwoording

Artikel 107quater van de Grondwet werd in juli 1988 herzien. Eén van de belangrijkste wijzigingen die aan dit artikel werd gebracht, betreft de mogelijkheid om de bevoegdheid van het Arbitragehof uit te breiden tot het toetsen van de wet, het decreet of de in artikel 26bis G.W. bedoelde regel, aan die artikelen van de Grondwet die de wet bepaalt.

Deze wet moet met een bijzondere meerderheid worden aangenomen. Het ontwerp van bijzondere wet, dat nu voorligt, is een ideale gelegenheid om deze grondwettelijke bepaling uit te voeren. Er zijn niet alleen de politieke omstandigheden, maar ook bezorgdheid om volledige uitvoering te geven aan onze Grondwet en om via dit ontwerp een legistische eenheid te geven aan de rechtsnormen over het Arbitragehof.

De voornaamste reden voor dit amendement is evenwel van inhoudelijke aard. De nu voorziene artikelen 6, 6bis en 17 behoren alle drie tot het pakket rechten en vrijheden die door Titel II van de Grondwet worden gewaarborgd. De Grondwet zelf maakt geen enkele hiërarchische indeling van deze normen : de vrijheid van onderwijs wordt niet meer of niet minder belangrijk geacht dan b.v. het briefgeheim; de onschendbaarheid van de woning staat niet boven noch onder het eigendomsrecht. Geen enkele van de bepalingen, die onze rechten en vrijheden betreffen, is in vergelijking met een andere bepaling die hetzelfde regelt, van meer of minder waarde.

Het kan dan ook niet de bedoeling van de grondwetgever geweest zijn om aan de vrijheid van onderwijs, aan de gelijkheid of aan het principe van non-discriminatie een hogere betekenis toe te kennen dan aan andere rechten en vrijheden.

Vaak wordt ook aangehaald dat de artikelen 6 en 6bis G.W., die de gelijkheid en de niet-discriminatie regelen, een algemene waarborg inhouden, dat zij als het ware de andere grondwettelijke normen over vrijheden en rechten overkoepelen.

Dit is evenwel een argument te meer om expliciet te voorzien dat het Arbitragehof ook het toetsingsrecht heeft over die andere grondwettelijke normen. Het zal elke discussie uitsluiten waarbij de ene partij zich b.v. zou beroepen op G.W. art. 6, maar waarbij de andere partij de vraag zou afwijzen omdat volgens haar de ingediende vraag eerder onder artikel 4 of 5 of 7 of elk ander artikel van G.W. - Titel II zou vallen.

ART. 2

Het 3° van dit artikel te vervangen als volgt :

"3 de voorzitters van de wetgevende vergaderingen op eigen initiatief of op verzoek van ten minste een derde van hun leden."

Verantwoording

Zoals ook de Raad van State in zijn advies opmerkt wordt aan de voorzitters van de wetgevende vergadering een veel te zware voorwaarde opgelegd indien zij een beroep bij het Arbitragehof willen instellen. Dit valt des te meer op als we een vergelijking maken met "iedere natuurlijke of rechtspersoon" : deze moet van een belang doen blijken.

De strekking van ons amendement is om deze laatste voorwaarde mutatis mutandis ook voor de voorzitter van een wetgevende vergadering te voorzien.

Deze voorzitter kan in het algemeen op twee wijzen optreden : vooreerst vanuit zijn ambt van voorzitter sensu stricto en anderzijds als "vertegenwoordiger" van het parlement dat hij voorziet.

De voorzitter van elke wetgevende vergadering moet daarom het recht krijgen om een beroep in te stellen. Hij heeft er immers politiek belang bij dat de parlementaire regels niet met voeten getreden worden.

Anderzijds dient elke wetgevende vergadering als zodanig eveneens over dit recht te beschikken en wel om dezelfde redenen. Hier kan wel voorzien worden -zoals dat ook geldt voor het vragen van advies aan de Raad van State- dat er een minimum aantal leden dit zouden vragen. Ook in dit geval zal het echter de voorzitter van de wetgevende vergadering zijn die formeel het beroep instelt.

ART. 27

In dit artikel § 2, derde lid, 3°, te doen vervallen.

Verantwoording

In het ontwerp van wet houdende de inrichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof, dat op 28 mei 1982 door de toenmalige regering bij de Senaat werd ingediend (Senaat, 246 (1981-1982)-nr. 1), bevatte slechts twee afwijkingen op de regel dat de rechtscolleges verplicht worden het Arbitragehof te verzoeken over een prejudiciële vraag een uitspraak te doen, indien een dergelijke vraag wordt opgeworpen.

De twee uitzonderingen betroffen :

- 1) het geval wanneer het Arbitragehof reeds uitspraak heeft gedaan over een vraag of een beroep met hetzelfde voorwerp;
- 2) het geval wanneer de vordering niet ontvankelijk is om procedureregelen die ontleend aan zijn normen die zelf niet het onderwerp uitmaken van het verzoek tot het stellen van de prejudiciële vraag.

In de Senaatscommissie zelf, die het wetsontwerp onderzocht, werd evenwel opgeworpen dat de twee uitzonderingen waarin het ontwerp voorziet, niet alle gevallen dekken, "bijvoorbeeld wanneer de norm waaromtrent het verzoek om prejudiciële verwijzing is gedaan, niet toepasselijk is op de feitelijke toedracht van de zaak."

Door de toevoeging aan artikel 15 dat het rechtscollege geen prejudiciële vraag moet stellen als het meent "dat het antwoord op de prejudiciële vraag niet noodzakelijk is om uitspraak te doen", bouwde de Senaatscommissie voldoende waarborgen in om abusievelijk of ongerechtvaardigd gebruik op de beroepsprocedure uit te sluiten.

De Senaat zelf en achteraf de Kamer van Volksvertegenwoordigers verklaarden zich akkoord met deze redenering.

In het huidige wetsontwerp wordt evenwel nog een bijkomende ontwikkelingsmogelijkheid ingevoerd : ook als de wet (...) een regel of een artikel van de Grondwet bedoeld in paragraaf 1 klaarblijkelijk niet schendt, kan het rechtscollege ervan afzien het Arbitragehof de prejudiciële vraag voor te leggen.

Hiertegen rijzen twee grondwettelijke bezwaren.

Vooreerst kent de Grondwet zeer duidelijk en ondubbelzinnig het recht toe aan elke natuurlijke of rechtspersoon die van een belang doet blijken, om een prejudiciële vraag aan het Arbitragehof voor te leggen. Door nu te bepalen dat reeds een lagere rechtbank deze vraag kan afwijzen omdat die rechtbank -zonder grondig onderzoek en alleen voortgaand op de "klaarblijkelijkheid"- meent dat er geen schending van een grondwettelijke norm is geweest, wordt niet alleen de burger ontmoedigd om op dit nieuw recht beroep te doen, maar wordt ook artikel 107quater G.W. uitgehold.

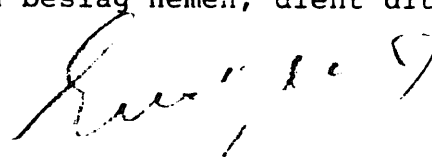
Het tweede grondwettelijke bezwaar werd eveneens door de Raad van State in zijn advies opgeworpen. De Grondwet kent het grondwettelijk toetsingsrecht alleen en uitsluitend toe aan het Arbitragehof. Door te bepalen dat elk rechtscollège in eerste instantie ook kan oordelen of er al dan niet een schending van de Grondwet is geweest -zij het dan dat het slechts om een "klaarblijkelijke" schending kan gaan- wordt de grondwetsbepaling van artikel 107 quater flagrant met voeten getreden.

ART. 28

In § 1 van dit artikel de woorden "door overzending van een door de voorzitter en de griffier" te vervangen door de woorden "door de onverwijld overzending van een door de griffier".

Verantwoording

Door te eisen dat de overzending van de aanhangig gemaakte prejudiciële vragen zowel door de voorzitter als de griffier dienen ondertekend te worden, wordt afgeweken van de algemene regel van het Gerechtelijk Wetboek. Het is de algemene juridische regel dat alleen de griffier de overzending ondertekent. Bovendien wordt in de voorgestelde tekst niet bepaald binnen welke termijn de verzending moet gebeuren. Om te vermijden dat de overzending een te ruime tijd zou in beslag nemen, dient dit "onverwijld" te gebeuren.

L. Herman-Michielsens
G. Sprockeels

ART. 1er

Remplacer le 2° de cet article par ce qui suit :

"2° les articles qui constituent le Titre II de la Constitution."

ART. 2

Remplacer le 3° de cet article par ce qui suit :

"3° par les présidents des assemblées législatives, de leur propre initiative ou à la demande d'au moins un tiers de leurs membres".

ART. 27

Supprimer le § 2, troisième alinéa, 3° de cet article.

ART. 28

Au § 1er de cet article, remplacer les mots "par la transmission d'une expédition de la décision de renvoi, signée par le président et par le greffier" par les mots "par la transmission immédiate d'une expédition de la décision de renvoi, signée par le greffier".
